

בישול, הבלעה והפלטה בכלי שני

5. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ב

חום של כלי ראשון שהיד סולדת בו, מבשל ואוסר כולו.

אבל חום של כלי שני אינו מבשל.

ויש אומרים שגם כן אינו מפליט ואינו מבליע. וי"א דמכל מקום הוא מפליט ומבליע, ואוסר כדי קליפה.

וראוי לחוש לזיהר בדבר לכתחלה (ועי' ס"ח סעיף י"ג), אבל בדיעבד מותר בלא קליפה, ובהדחה בעלמא סגי. (ועי' לעיל סימן ס"ח וצ"ב וצ"ה נתבאר דיני כלי שני ועירו).

6. שולחן ערוך יורה דעה הלכות דם סימן סח סעיף יג

תרנגולות שנמלגו יחד בכלי שני ונמצאת אחת מהן טריפה, לא נאסרו האחרות.

כלי שני בצירוף מליחה

7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיח

כלי ראשון (פי' הכלי שמשמש בו על האש) אפילו לאחר שהעבירוהו מעל האש מבשל, כל זמן שהיד סולדת בו. לפיכך אסור ליתן לתוכו תבלין, אבל מלח מותר ליתן לתוכו כיון שהעבירו מעל האש, דצריכא מלחא בישולא כבשרא דתורא. ויש מי שאוסר לתת לתוך כלי שני בשר מלוח, אפילו הוא של שור דנהי דהבשר אינו מתבשל הללוהוית שבו מתבשל.

8. איסור והיתר למהרש"ל שער א סימן א

ומ"מ נראה דוקא שאר בשר אבל בשר שור בכלי ראשון לאחר שהעבירו מן האש אינו נאסר מאחר שהודח. וכן בשר חי שלא נמלח כלל. ואל תשגיח בתורת חטאת שכתב מהר"ם כלל ב' דין ד' לאסור. ואף אם נמלח ולא הודח שאסור, דוקא בכלי ראשון ולא בכלי שני. עיין [ביש"ש] בפרק כל הבשר סי' פ"ג

סעיף ט' - בישל ללא הדחה

9. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן סט סעיף ט

בשר שנמלח ונתבשל בלא הדחה אחרונה, צריך שיהא בו ששים כדי המלח שבו.

הגה: וכל הקדירה מצטרף לששים (ש"ד וע"פ עיין ס"ק ל"ד).

ש"ך יורה דעה סימן סט ס"ק לה

לה (פמ"ג) וכל הקדירה מצטרף לט'. גם דברי המחבר צריך לפרש כן ומ"ש צריך שיהא בו ט' לאו למימרא דצריך שיהא בו לבדו ט' נגד המלח שבו (וכדעת מהרש"ל שאכתוב בסמוך) דהא אפי' למ"ד דחתיכה נעשית נבלה אף בשאר איסורין וכשהאיסור דבוק בעינן ששים נגד כל החתיכה כדלקמן סי' ע"ב ס"ג בהג"ה גבי לב הדבוק בעוף דאם אין בעוף ט' נגד הלב בעינן ט' נגד כל העוף מ"מ הכא לא מיקרי איסור דבוק וכמ"ש המרדכי פכ"ה והגהת ש"ד ע"ש ראב"ן בס' צפנת פענח ובאו"ה כלל י"א ד"ד ובת"ח שם דמיד שבא החתיכה למים נמס כל המלח ודם שעליו ונופל לקדירה. ועוד דהא ס"ל להמחבר דלא אמרי' חתיכה נעשית נבלה רק בבשר בחלב וגם הטור כתב צריך שיהא בקדירה ט' לבטל כל המלח וא"צ ט' נגד כל החתיכה עכ"ל וכ"כ הרבה פוסקים.

ומהרש"ל באו"ש שער ח' ובספרו פ' ג"ה סי' ל' האריך מאד לפסוק דלמאי דקי"ל דבאיסור דבוק בעינן ט' נגד כל החתיכה דה"נ בעינן שיהא בקדירה

חתיכה שבושלה ללא הדחה בתריתא

חתיכה נעשית נבילה

1. שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צב סעיף ג

כשנאסרה החתיכה מחמת הקלב, נעשית כל החתיכה איסור, ואם בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל כולה. ואם מכירה, משליכה, והאחרות מותרות. ואם אינו מכירה, הרוטב מותר, וכל החתיכות אסורות, אם חתיכת האיסור ראויה להתכבד.

2. שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צב סעיף ד

לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה, אלא בבשר בחלב אבל לא בשאר איסורים. כגון כזית קלב שנבלע בחתיכה, ואין בה ששים לבטלו, ונאסרה, ואחר כך בישלה עם אחרות, אין צריך אלא ששים כדי כזית חלב, ואז אפילו חתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת.

הגה: וי"א דאמרינן בכל האיסורים חתיכה נעשית נבילה (תוס' וסמ"ק וסמ"ג ומרדכי והאחרונים). וכן המנהג פשוט, ואין לשנות. ודוקא אם האיסור דבוק בחתיכת היתר, או שהחתיכה כולה חוץ לרוטב ונפל עליה איסור, אבל אם מקצת החתיכה תוך הרוטב, ואין האיסור דבוק בו, לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה ומצטרף כל הקדירה לבטל האיסור. ומכל מקום יש להחמיר לאסור אותה חתיכה (אריך כלל כ"ח).

וכל זה בשאר איסורים, אבל בבשר בחלב, אעפ"י שאין האיסור דבוק, ומקצת החתיכה תוך הרוטב, אמרינן חתיכה נעשית נבילה.

איסור דבוק

3. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן עב סעיף ג

אין עוף שלא יהא בו ששים כנגד לבו, ומותר אפילו הוא דבוק בעוף.

הגה: וכל עוף יש בו ט', אפילו אין בו הראש והרגלים התחתונים (פסקי מהרא"י סימן צ"א ור"י מינץ ובארון), כדרך שנוהגים להסירן דהיינו עד הארכובה התחתונה, ולכן אם העוף שלם, הכל מותר. ואם אין שלם, וליכא בו ט' נגד הלב הדבוק בעוף, י"א דהחתיכה נעשית נבילה ובעינן ט' בקדירה נגד כל העוף (טור בשם י"א וכ"ה בפוסקים), וכן נוהגין. ואפילו איכא ט' בקדירה, העוף אסור הואיל ואין בו ט' נגד הלב הדבוק בו. ואם אין הלב דבוק בעוף, מצטרף כל הקדירה לבטל הלב בס'. ועיין לקמן סימן צ"ב בדין חתיכה נעשית נבילה. ואין לך בהמה שהיא ט' נגד לבה.

עביד לטעמא לא בטיל

4. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף ח

הגה: כל האיסורים הנוהגין בזמן הזה כולם מתבטלים בששים, מלבד חמץ בפסח ויין נסך, כאשר נתבאר בהלכותיהם (טור), ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם בקדירה, אבל אם נותן טעם באותה קדירה, והוא אסור מצד עצמו, אפילו באלף לא בטיל כל זמן שמרגישין טעמו. ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא, אם אסורים מחמת עצמן אינן בטילים בששים (בארון כלל כ"ה וע"ל סוף סימן ק"ה).

דאין לך חתיכה שאין בה ששים נגד מלח שעליה ולכן יש להתיר בבשר יבש דאפילו לא נתייבש לגמרי מכל מקום ודאי איכא ששים נגד דם ומלח שעליו כן נ"ל.

וכל זה מיירי שלא הודח באחרונה כלל, אבל אם הודח רק פעם אחת ונתבשל כך, מותר, דבדיעבד סגי ליה בהדחה אחת באחרונה (מהרא"י בהגהת ש"ד).

מלח שמלחו בו פעם אחת, אסור למלוח בו פעם שנית (כל בו וד"ע ודעת רוב הפוסקים), וכל שכן שאסור לאכול המלח אחר שמלחו בו.

ס' נגד כל החתיכה ואפ"ה החתיכה עצמה אסורה והטיח הרבה כלפי המורים נגד זה ע"ש ובספרי דחיתי כל דבריו ושלא כוון יפה ...

ואם יש בקדירה כ"כ כמו החתיכה שנמלח ולא הודח, הכל שרי, דודאי איכא ששים נגד המלח שעל החתיכה דהחתיכה עצמה בודאי היא שלשים נגד המלח שעליו, (בארוך כלל י"א ד"ד).

ואי ליכא ס' בקדירה נגד המלח, אפילו לא הושם רק בכלי שני, הכל אסור, דמאחר שיש שם מלח וציר אפילו בכלי שני ממשל (שם דין א' ובמרדכי).

בשר יבש

10. הגהות שערי דורא איסור והיתר שער ו סימן י

[א] והא לך תשובת ראב"ן אות באות. ואשר אמרתי על בשר יבש שנתבשל בלי הדחה דשרי בדיעבד, ואמרתם חידוש באתי להתיר, לא הייתי יודע שדבר חידוש הוא לכם כי לולא היתה חדשה לא הייתי יודע שמהנדס אדם ביה. כי לפי תלמוד שלמדוני רבותי דמנפץ לה היינו שמנפץ המלח מעל האבר, הייתי מבין שאין איסור דם היוצא אלא במלח הנמצאת על הבשר, וכאשר יבש אין כאן לא מלח ולא דם, ולא שאלתי את פי רבותי כי הייתי אומר דבר פשוט הוא. לכן עתה חקרתי ומצאתי סעד בגלילי ידי הלוי הקדוש רבינו יעקב, וכך מצאתי. אני שמעתי מפי מורי על בשר יבש מלוח שהושם בקדירה ולא רוחץ אין בכך כלום. ומה שאמר שמואל מדיח ומולח ומדיח הדחה האחרונה לא מפקא דם דכל דם האיברים יוצא ע"י מלח, ומה שמדיחין באחרונה הוא כדי לרחצו מן הדם שנתלכלך מבחוץ ממה שיצא ממנו, הלכך השתא כשנתייבש אין בו ליחלוחית דם. וידוע לי כי רבו המובהק היה רבינו קלונימוס. הנה ראה כי דבר זה היה לעולם. ועוד מעשים בכל יום וגם הראשונים כן עשו שמשימין בשר יבש בפרור או בקלחת ונותנין עליו מים ומפשירין המים אפילו עד כדי שהיד סולדת בהן, ואם מחזיקין דם בבשר יבש היה לך לאסור להשרות הבשר יבש עד שידחו במים. אלא לאו ש"מ דלא החזיקו בו ראשונים דם וגם לא אחרונים ולא חידוש הוא. ואני כמו כן אמרתי דכל הדם זב מעל החתיכה דדם מישרק שריק ואין צריך הדחה אלא משום המסית המלח שעל הבשר שלא נימס וכלה עדיין כולה וכשיובש כולה כלה. ומה שאמרת דלא לישתמט שום אמורא ולומר יבש מותר בלא הדחה, לא הוצרך, דמלתא דפשיטא היא, דאמאי מצריך שמואל הדחה אחרונה משום המסית המלח והדם שעל החתיכה, וביבש הא ליתא.

11. בית יוסף יורה דעה סימן סט

וכתב בהגהות שערי דורא (סי' י ס"ק א) לשון ראב"ן שכתב אי בשלו צריך לשער כנגד הדם שעליו דוקא כשהבשר עדיין לח קצת אבל בשר נגוב לגמרי לא בעי שיעור

12. המשך רמא שם

בשר יבש יש להתיר אפילו בכלי ראשון, דודאי יש ס' נגד המלח שעליו מאחר שכבר נתייבש (מרדכי פכ"ה וראב"ן וב"י בשם הגהת אשירי וש"ד). אבל לכתחלה יזהר אפילו בבשר יבש שלא לבשלו או להדיחו במים שהיד סולדת בהם בלא הדחה אחרונה (ש"ד שם)

13. דרכי משה הקצר יורה דעה סימן סט

(טז) ונראה דעת ב"י דהסכים להתיר כדעת רוב הפוסקים אמנם באיסור והיתר הארוך כלל י"א (דין ה) משמע דיש נוהגין לאסרו ולי נראה דהמיקל לא הפסיד דהרי אפילו בבשר לח סבירא להו למקצת רבנותא